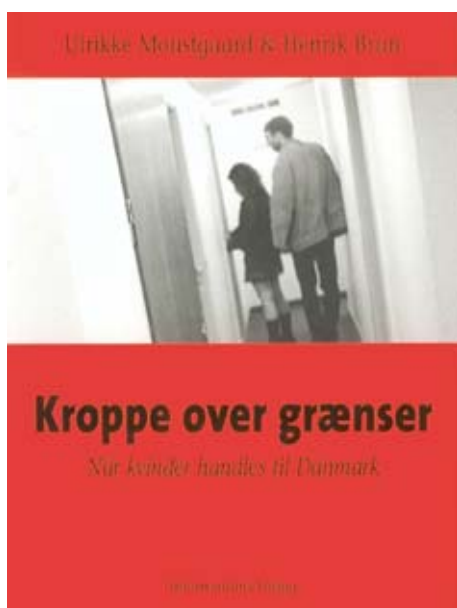

Kvindekroppen som handelsvare

*Prostituerede østfra kommer til Danmark, drevet af ønsket om et bedre liv,
uden at kende vilkårene og uden at kunne ændre dem*

Ulrikke Moustgaard og Henrik Brun: *Kroppe over grænser*. Informations Forlag København 2001. Udgivet med støtte fra Videnscenter for Ligestilling. 228 s. 198 kr.

Omslag: Henning Guddal.

Af Lena Hesager

Og netop fordi jeg kunne sige, at jeg kun solgte min krop og en illusion skabt for dem, var det ok. Mig skulle de aldrig få. Men de kom jo ind i mig. Mennesker er lavet sådan, at når der sker en indtrængning i kroppen, sker der også en indtrængning i sindet. [...] Man siger i branchen: 'en gang luder, altid luder.'" (s.196)

Kvinden, der citeres, er Nikki, som er tidligere prostitueret. Citatet er hentet fra bogen *Kroppe over grænser*, som udkom i maj 2001. Bogens titel henviser til det forhold, at kvinderne transporteres over grænserne i Europa og i verden i det hele taget som en handelsvare i kraft af deres kroppe.

Citatet peger på de grænseoverskridende forhold, som også er en del af denne virkelighed, hvor overskridelsen af kroppens grænser også er en overskridelse af sindets, og kvinderne efterlades med konsekvenserne af handelen med deres kroppe. En handel, som også mange andre end de selv tjener på. Med citatet vil forfatterne Ulrikke Moustgaard og Henrik Brun sætte spørgsmålstegn ved, om de kvinder, der rejser til Danmark for at arbejde et par måneder

som prostituerede, har et frit valg, uanset om der var tvang inde i billedet eller ej.

De sætter i bogen fokus på de østeuropæiske kvinder, der ender som prostituerede i bl.a. Danmark, og på de forhold omkring kvinderne, der fører til prostitutionen. Hvordan drømmen om et (bedre) liv og troen på muligheden for det, og hvordan begrænsede muligheder for Europas fattigste kvinder kolliderer med ansvaret for familiens forsørgelse og styrer kvindernes skridt ind i et liv, de ikke havde drømt om, ikke havde forventet. Et liv de ikke selv har magt til at forandre, da prostitutionen netop er deres eneste forandringsmulighed. Mens kvindernes kroppe overskrider grænser, overskrideres kvindernes kropslige grænser og forandrer dem, forandrer deres liv og deres livsbetingelser.

Skæbnefortællinger

Moustgaard & Brun indledte i foråret år 2000 en artikelserie i *Dagbladet Information* om handel med udenlandske kvinder til prostitution, *trafficking*. Bogen *Kroppe over grænser* er blevet til på den baggrund. Det præger bogen: Kvinders fortællinger om deres egne *trafficking*-oplevelser blandes med fakta og interview som i en artikel. Dette sætter fortællingerne ind i en social kontekst, som ikke nødvendigvis er den, vi til daglig forestiller os, at prostitutionen udspiller sig i. Disse "skæbnefortællinger" har funktion af "reklamespot" og interesse-fastholdere gennem den involverende fortællestil, bl.a. i form af detaljerede person- og miljøskildringer.

Stilen er både bogens styrke og dens svaghed. Styrke, fordi læseren drages ind i en ukendt verden af kvindernes fortællinger og tvinges til en konfrontation med de vilkår, de lever under.

Bogen vil på journalistisk vis afdække et problem og favner bredt i forsøget, både med beskrivelser og årsagsforklaringer. Svagheden består i blandingen af fakta og fortællinger. Der fremkommer mange oplysninger uden synlig orden, dog underlagt kapitlets formål, og det sensationelle prioriteres herved før argumentet. En længere passage på 12 sider fra en forhørsudskrift tjener som eksempel og dokumentation, men præsenteres i en uredigeret og uformidlet form, som gør det unødvendigt langtrukket at læse.

Udgangspunktet tages i konkrete sager. En svensk straffesag, en dansk asylsag, politirapporter og undersøgelser af området, herunder myndighedernes behandlinger af sagerne, og først og fremmest østeuropæiske kvinders beretninger. Desuden slutter bogen med en redegørelse for økonomien i denne uformelle sektor: Alle de forskellige mennesker, der på den ene eller anden måde tjener på *trafficking*. Det er

ikke kun alfonsen og mellemændene, men også *Ekstra Bladet* har store indtægter på sexannoncer ligesom hotelportieren, der udlejer værelser på timebasis, stripklubejere og familierne/de lande, som kvinderne sender penge hjem til.

Ansaret for familien

I bogen møder vi bl.a. den tjekkiske kvinde Miluse, der frivilligt kom til København og boede på hoteller i nærheden af de gader, hvorfra hun arbejdede. Når ikke hun arbejdede, var hun altid på hotellet eller på det nærliggende pizzaria, hvor hun spiste. Hun talte aldrig med andre, heller ikke personalet på hotellet.

De forhold, som Miluse kom fra og nu er tilbage i, var afgørende for, at hun rejste til Danmark for at arbejde som gade prostitueret for en alfons. Hendes familie bor ni personer i to værelser og lever af de penge, moderen får på socialkontoret. Begge forældre er arbejdsløse og forventer, at Miluse tager sin del af ansvaret for familiens forsørgelse.

Dette er en af årsagerne til *trafficking* iflg. Moustgaard & Brun: Femininiseringsen af fattigdommen, som de kalder det. 75-90 procent af de arbejdsløse i de tidligere østlande er kvinder. Samtidig foreskriver tradition og praksis i deres hjemlande, at de holder sammen på familien; tjener penge og passer børn og gamle. I Ukraine ser 40 procent af de unge kvinder udvandring som den eneste fremtidsmulighed. Truslen om tilbagesendelse til disse forhold, er ofte en medvirkende årsag til fastholdelse af kvinderne i ydmygende arbejdsforhold.

Sideløbende med fortællingerne berettes om politiets arbejde rundt i landet og om samspillet mellem politi og lovgivning. Her har det journalistiske udgangspunkt sin største svaghed, for de sager, der tages udgangspunkt i, er nok interessante for en aktuel debat i en artikelserie, men - her et par år efter - virker det irrelevant, hvilke udtalelser politiassistenter landet over engang er fremkommet med.

Situationen på området er i dag væsentligt forandret pga. det fokus, der i den forløbne tid har været på *trafficking*-problemet i (og for) hele Europa, især i Østersølandene. Dog fremhæves det, at det danske princip om begrænsning af (illegal) indvandring betyder for *trafficking*-sagerne, at den udenlandske kvinde bliver hjemsendt med det samme, når hun pågribes af dansk politi: Efterforskningen af sagen besværliggøres. Desuden rammer hjemsendelsen de udenlandske kvinder dobbelt, fordi alfonserne ofte beholder kvindernes indtægter, når de pågribes. Bagmændene mister altså ikke noget på dette princip.

Dobbeltmoral

Den måde, lovgivningen fungerer på i Danmark, er ifølge forfatterne et udtryk for en dobbeltmoral, der ikke giver *trafficking*-ofrene noget valg: I ønsket om at ramme bagmændene ved sager om rufferi, lægger domstolene i dag vægt på indtjenings størrelse, altså en økonomisk definition frem for en menneskelig. Prostitution, derimod, er som fænomen generelt accepteret.

Man ser den økonomiske vinding som et udtryk for, hvor grov en udnyttelse, der er tale om. Det er den nemmeste måde at vurdere grovheden på - hvor mange kvinder, i hvor lang tid - hvis man ser det i kroner og øre, siger Jørn Vestergaard, der er lektor i strafferet på Københavns Universitet. (Moustgaard & Brun side 223).

Dette medfører, at ingen forholder sig til den virkelighed, kvinderne har arbejdet under. En lignende dobbeltmoral ses også udtrykt i mediernes omtaler af *trafficking*-sager. Her omtales de prostituerede på den ene side som halvkriminelle og på den anden side som kærlighedsgudinder. Men ikke et ord om de halvkriminelle kærlighedsgudinders arbejdsforhold eller valgmuligheder.

Dette er det nærmeste, Moustgaard & Brun kommer på en vinkel på *trafficking* og prostitution med væsentlig betydning i både den danske og europæiske *trafficking*-debat: I den danske prostitutionslovgivning er udgangspunktet, at kønshandel er lovlig, både køb og salg af seksuelle ydelser. Det er resultatet af Folketingets beslutning for et par år siden. Det betyder, at der i politiets opklaringsarbejde lægges større vægt på forbudet mod rufferi, fordi prostitution som sådan er tilladt for kvindens vedkommende, hvis altså hun har dansk arbejdstilladelse.

Moustgaard & Brun undgår at tage direkte stilling til dette spørgsmål ved ikke at bringe det på bane, men blot antyde en samfundsmæssig dobbeltmoral, og ved at sætte fokus på "de tomme senge", altså på efterspørgslen efter udenlandske prostituerede, uden at gå ind i årsagerne til denne efterspørgsel.

Et frit valg?

De to *Information*-journalister fremstiller grundigt og dybdybende en virkelighed, som ofte overses, men som er en del af det danske samfund. Selv om de ikke eksplicit lægger op til konsekvenshandlinger af denne fremstilling, opfordrer de implicit til vedtagelse af en samlet lovpakke på *trafficking*-området: De nuværende love fremstilles som utilstrækkelige og utilstrækkeligt brugt. Kvinderne fremstilles som ofre, ikke blot for bagmændene, men også for det danske system, som lader dem i stikken.

Desuden sætter de med bogen fokus på et mere u håndgribeligt problem blandt årsagerne til *trafficking*. Spørgsmålet om kvinderne har et frit valg ud i prostitutionen eller ej, besvares i *Kroppe over grænser* med et rungende NEJ. Kvinderne har måske nok selv taget beslutningen om at prostituere sig i Danmark, men har ikke været klar over de forhold, det skulle foregå under, eller overhovedet ment, at de havde mulighed for at få et liv på anden vis. Et reelt valg indebærer en mulighed for at kunne sige fra, og den mulighed har kvinderne ifølge Moustgaard & Brun ikke.

Lena Hesager er stud.mag. i kunsthistorie og køns- & kulturstudier.